

Lausunto

14.09.2020

Asia: VN/19859/2020

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta (todistus negatiivisesta testituloksesta)

Lausunnonantajan lausunto

Yleishuomiot hallituksen esityksestä?

TODISTUS NEGATIIVISESTA TESTITULOKESTA KANSAINVÄLISESSÄ HENKILÖLIIKENTEESSÄ

Liikenne- ja viestintäministeriön lakiehdotuksen mukaan rajat ylittävässä liikenteessä kuljetuspalvelujen tarjoajalle voidaan asettaa velvollisuus tarkastaa, että matkustajalla on mukanaan todistus negatiivisesta tartuntataudin testituloksesta. Matkustajalla olisi puolestaan velvollisuus hankkia todistus negatiivisesta testituloksesta ennen matkaa ja velvollisuus näyttää todistus kuljetusyrittäjälle ennen liikennevälineeseen nousemista.

Matkustajan ja kuljetuspalvelun tarjoajan velvollisuus koskisi tilanteita, joissa THL on esittänyt, että tarvitaan toimenpiteitä yleisvaarallisen taudin leviämisen rajoittamiseksi Suomessa. Päätöksen velvollisuuden käyttöönotosta tekisi Liikenne- ja viestintävirasto. Päätös olisi käytännössä luettelo maista ja alueista, joista saapuvilta todistus edellytettäisiin; alueella voidaan tarkoittaa valtion sisällä olevaa maakuntaa, osavaltiota tai vastaavaa, jossa tautitilanne poikkeaa muusta valtiosta. Päätöstä tehtäessä olisi otettava huomioon tartuntataudin ilmaantuvuus lähtö- ja kauttakulkumaassa ja muut terveysturvallisuuteen liittyvät seikat, jotka päätöksentekohetkellä ovat asiassa merkityksellisiä. Liikenne- ja viestintävirasto voisi poiketa THL:n esityksestä liikennevälineeseen ja kuljetuspalvelun järjestämiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Velvoite ei koskisi Suomen kansalaisia, Suomessa pysyvästi asuvia ulkomaalaisia eikä turvapaikanhakijoita. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää, että muitakin välttämättömiä tehtäviä suorittavia henkilöryhmiä voitaisiin jättää tarkastusvelvollisuuden ulkopuolelle.

Lakiehdotuksessa todetaan, että esityksen tavoitteena on suojella väestöä ja pyrkiä estämään vaarallisen tartuntataudin leviäminen Suomeen varmistamalla, että liikenne- ja viestintävirastolla olisi käytettävissään monipuolinen keinovalikoima toimenpiteitä. Suomessa on tarkoitus luopua EU:n sisärajatarkastuksista lokakuussa 2020 Schengen sääntelyn perusteella. Ehdotuksen mukaan vaihtoehtona ei siten voi olla nykyjärjestelyjen jatkaminen.

Lain on tarkoitus tulla voimaan syksyn 2020 aikana ja olemaan voimassa 31.12.2021 asti.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry (jäljempänä MaRa) kiittää lausuntopyyntöä. MaRa toteaa lausuntonaan seuraavaa:

1. Matkailun hallittu avaaminen on välttämätöntä

Kokoontumis-, matkustus- ja ravintolatoiminnan rajoitukset, asiakkaiden varovaisuus, etätyön tekeminen ja erityisesti ulkomaisten asiakkaiden vähäisyys ovat kurittaneet matkailu- ja ravintola-alaa maaliskuusta 2020 lähtien.

Suomessa matkailu luo uusia yrityksiä, infrastruktuuria, työtä ja toimeentuloa koko Suomen alueella. Matkailu kasvaa myös rakennemuutosalueilla toisin kuin moni muu toimiala. Matkailuun kulutettiin Suomessa arvioiden mukaan vuonna 2019 noin 16,1 miljardia euroa. Summa sisältää suomalaisten ja ulkomaisten matkailijoiden kulutusmenot Suomessa. Ulkomaalaisten matkailijoiden osuus matkailun kokonaiskulutuksesta oli arviolta noin 31 prosenttia eli 5,0 miljardia euroa vuonna 2019. Matkailun osuus Suomen kokonaisviennistä on 5,2 % ja palveluviennistä noin 16 %. Suomessa matkailun kokonaisvaikutus bruttokan-santuotteeseen on 8,7 prosenttia. Kokonaisvaikutukseen sisältyvät suorat, epäsuorat ja välilliset (sellaisten henkilöiden kulutus, jotka ovat suoraan tai epäsuorasti matkailualan palveluksessa) vaikutukset (lähde: Tilastokeskus ja World Travel & Tourism Council 2019).

Suomessa matkailun kokonaiskysyntä oli usean vuoden ajan erinomaisessa nousukiidossa sekä ulkomaisen että kotimaisen matkailun kasvaessa. Kuluvana vuonna olisi ylitetty reippaasti 16 mrd. euron raja matkailun kokonaiskysynnässä ilman kysynnän lamaannuttanutta koronapandemiaa. Tämänhetkisten tietojen valossa matkailun kokonaiskysynnän arvo jää vuonna 2020 noin 7 mrd. euroa normaalitilannetta pienemmäksi (lähde: TEM - Koronapandemian vaikutukset Suomen matkailukysyntään – kehitysarvio, 9.9.2020).

Suomi on kansainvälisessä saavutettavuudessa erilaisessa asemassa kuin muut Euroopan maat. Suomi on suhteessa muuhun Eurooppaan saari. Suomeen ei ole junayhteyksiä muualta Euroopasta eikä tieyhteyttä Venäjää, Pohjois-Ruotsia ja Norjaa lukuun ottamatta. Suomen kansainvälinen

saavutettavuus matkustajaliikenteessä on pitkälti riippuvainen hyvistä lentoyhteyksistä. On tärkeää, että lentoyhteydet Suomeen saadaan nopeasti palautettua normaaliksi.

Suomen useisiin maihin kohdistamat matkustusrajoitukset ja matkailijan 14 vuorokauden karanteenivaatimus saavuttaessa maasta, johon matkustusrajoitukset kohdistuvat, on pysäyttänyt Suomeen suuntautuvan liike- ja vapaa-ajan matkailun.

Kesällä 2020 kotimaan matkailu on monella paikkakunnalla paikannut osin ulkomaisten asiakkaiden katoa. Pääkaupunkiseudun tilanne on ollut kuitenkin synkkä myös kesällä liikematkailun/työmatkailun ja ulkomaisten asiakkaiden vähentymisen takia. Heinäkuussa 2020 koko Suomessa hotellihuoneiden käyttöaste oli 53,9 % (muutos edellisestä vuodesta -9,2 prosenttiyksikköä), kun esimerkiksi Helsingissä käyttöaste oli 33,9 % (muutos edellisestä vuodesta -38,8 prosenttiyksikköä). Pääkaupunkiseudulla ja Pohjois-Suomessa iso määrä majoitusliikkeitä on ollut kokonaan suljettuna.

Toimialan toipuminen koronakriisistä sekä yritysten ja työpaikkojen pelastaminen edellyttävät, että matkailu tärkeimmistä Suomeen suuntautuvista lähtömaista pääsee pikaisesti käynnistymään.

2. Komission suositus yhteisten matkustusrajoitusten kriteerien aikaansaamiseksi

EU:n komissio on antanut 4.9.2020 suosituksen unionin alueella tapahtuvan liikkumisrajoitusten osalta. Komissio esittää suosituksessaan, että unionin jäsenvaltioilla olisi yhdenmukaiset perusteet (kriteerit) maakohtaisille tai aluekohtaisille rajoituksille. Komissio ehdottaa liikennevalomallia tautitilanteen ilmaisemiseen (vihreä, oranssi, punainen sekä harmaa, jos tiedot ovat epätarkkoja). Tartuntatautilanteen kannalta parhaana eli vihreänä pidetään aluetta, jossa uusien tartuntojen määrä 14 vuorokauden aikana 100 000 henkilöä kohden on alle 25 ja positiivisten testien määrä on alle 3 %.

Komission mukaan jäsenvaltioiden välistä liikkumista ei tulisi estää, vaan mahdollistaa jopa punaisesta tai harmaasta maasta tulevien pääsy ohjaamalla henkilöt karanteeniin tai testiin saapumismaassa. Oranssista maasta tulevilta matkustajilta voitaisiin edellyttää ennakkotestausta ennen maahantuloa. Komission mukaan tietyille henkilöryhmille mahdollistettaisiin maahantulo ilman karanteenia (työmatkalaiset, sijoitetut työntekijät, opiskelijat ja toimittajat).

Komission mukaan tällä hetkellä jäsenvaltioilla on hyvin erilaiset käytännöt matkustusrajoitusten osalta, mikä rajoittaa vapaata liikkuvuutta EU:n alueella. Komissio ehdottaa, että jatkossa kriteerinä matkustusrajoituksiin liittyen olisi uusien tartuntojen lisäksi myös positiivisten testien ja testaamisen määrä. Komissio katsoo suosituksessaan, että jäsenvaltiot eivät rajoittaisi vapaata liikkuvuutta

toisesta jäsenvaltiosta, jossa uusien tartuntojen määrä on enintään 50 per 100 000 henkilöä kohden tai positiivisten testien määrä on alle 3 %.

Komission suosituksen mukaan jäsenvaltioiden ei tulisi kokonaan evätä pääsyä maahan korkean riskin alueilta (punaiset tai harmaat maat), mutta jäsenvaltio voisi oman harkintansa mukaan asettaa rajoituksia näistä maista tulevalle liikkumiselle. Rajoitukset voisivat olla esimerkiksi karanteeni tai koronatesti maahan saavuttaessa. Kun se katsotaan perustelluksi, jäsenvaltiot voisivat harkita sen suosittamista, että oranssista maasta matkustettaessa matkustaja käy koronatestissä ennen lähtöä tai saapumisen yhteydessä.

MaRa pitää komission suositusta erittäin tervetulleena ja oikeansuuntaisena. Suomen tulisi nostaa suosituksen mukaisesti ilmaantuvuusluku 50:een. Matkailun avaaminen edellyttää jäsenvaltioiden välillä harmonisoituja matkustusrajoituksia ja yhdenmukaisia toimintatapoja siitä, miten karanteenin tarve saapumismaassa voidaan korvata kattavalla ja kustannustehokkaalla testaamisella ja jäljittämällä ja muilla toimenpiteillä.

3. Hallituksen 11.9.2020 tekemä periaatepäätös matkustusrajoituksista

Suomen hallitus on EU:n komission liikkumisrajoituksia koskevan suosituksen (4.9) antamisen jälkeen päättänyt lieventää matkustusrajoituksia. Lauantaista 19.9 alkaen matkustuksen rajoittamisen perusteena olevaa tartuntatautilain ilmaantuvuuslukua nostetaan 8:sta 25:een. Matkailua maasta Suomeen ei rajoiteta, jos maassa on alle 25 uutta koronatapausta 14 vuorokauden aikana per 100 000 asukasta.

Valtioneuvoston päätöksen nojalla matkustusrajoitukset poistuvat päätöksen tekohetken tartuntatautilanteen mukaan seuraavista maista, jotka ovat aiemmin olleet matkustusrajoitusten kohteena: Islanti, Ruotsi, Norja, Puola, Saksa, Kypros. EU:n vihreän listan maista matkustus sallittaisiin uusina maina Japanista, Australiasta ja Kanadasta.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan 1.10 tulee voimaan siirtymäajan malli, joka on voimassa 22.11 asti. Marraskuun 23. päivä tulee voimaan pysyvä malli terveysturvallisuudesta rajaliikenteestä, joka korvaa sisärajavälvalvonnat. Lakiehdotus negatiivisen koronatestitodistuksen vaatimisesta matkustajalta ennen matkaa ja liikenteenharjoittajan velvollisuus tarkistaa todistus liittyy uuden mallin käyttöönottoon.

Hallituksen 11.9 tekemän periaatepäätöksen mukainen siirtymäajan malli 1.10–22.11:

- Maahantulorajoitukset sisä- ja ulkorajoilla jatkuvat. Raja-arvon (25 uutta tartuntatapausta 100 000 asukasta kohden 14 vrk aikana) ylittävistä maista saavuttaessa maahantulijan vapaaehtoinen ennakkotestaus ja omaehtoinen karanteeni ja 2. testi. Jos matka kestää alle 72 tuntia, ei tarvita karanteenia eikä 2. testiä.
- Jos EU- ja Schengen maan raja-arvo ylittyy, käytetään erityisjärjestelyjä työmatkaliiketeen helpottamiseksi sekä Lapin rajayhteisöjen päivittäisasioinnissa.

Hallituksen 11.9 tekemä periaatepäätös uudesta toimintamallista 23.11:

- Sisärajaliikenteen rajoitukset poistuvat, ulkorajaliikenteen rajoitukset jatkuvat.
- Korkeamman ilmaantuvuuden maista tai alueilta (yli 25 tartuntatapausta 100 000 asukasta kohden 14 vuorokauden aikana) maahan saapuvilta edellytettäisiin eräitä poikkeusryhmiä lukuun ottamatta alle 72 tuntia vanhaa negatiivista Covid-testaustodistusta maahan saavuttaessa. Maahan saapuvat voidaan tartuntatautilain mukaisesti määrätä karanteeniin. Karanteenin voisi päättää aikaisintaan 72 tuntia maahantulosta toteutettavan toisen testin negatiivisella tuloksella. Toista testiä ja karanteenia ei vaadita maassa oleskelussa, joka kestää alle 72 tuntia.
- Liikenteenharjoittajalla olisi velvollisuus tarkistaa negatiivinen testaustodistus.
- Valtionneuvosto määrittelee arviointiperusteet korkeamman ilmaantuvuuden maille ja alueille sekä poikkeusryhmät, joille voidaan sallia maahantulo korkeamman ilmaantuvuuden maista ilman negatiivista testaustodistusta ja karanteenia. Korkeamman ilmaantuvuuden maaksi ja alueeksi vahvistetaan ne, joiden ilmaantuvuus on enemmän kuin 25/100.000 asukasta kohti edellisen 14 vuorokauden aikana.
- Suomen kansalaisilta ja pysyvästi asuvilta ei Suomeen palattaessa edellytettäisi testaustodistusta.
- Raja-arvon alittavasta maasta saapuvaan ei kohdistu rajalla terveysturvatoimia.
- Erityisryhmille oma menettely.

MaRa toteaa, että hallituksen päätös sallia matkustaminen ulkomailta Suomeen useammista maista oli positiivista etenkin työmatkojen ja lyhyiden viikonloppumatkojen osalta. Matkailualalle tuli yllätyksenä, että yli 25 ilmaantuvuusluvun maista vaaditaan karanteeni ja toinen koronatesti Suomessa, jos matka kestää yli 72 tuntia; matkailija joutuu karanteeniin kolmeksi vuorokaudeksi ennen koronatestin ottamista ja vapautuu karanteenista vasta, kun hän on saanut toisesta testistä negatiivisen tuloksen. Yli 25 ilmaantuvuuden maita on suurin osa Suomen matkailun kannalta tärkeistä maista, varsinkin jos Ruotsin ja Saksan ilmaantuvuusluvut nousevat yli 25:n.

Vaatus karanteenista ja toisesta testistä yli 72 tunnin matkoissa estää matkailun elpymisen ja lopettaisi chartermatkat tulevilta talvikaudelta. MaRa katsoo, että lähtömaassa tehdyn negatiivisen testin tulisi riittää. Suomi EU:n syrjäisimpänä maana ei voi pitää yllä EU:n tiukimpia

matkustusrajoituksia ja asettaa matkailijoille tuplataustausvaatimuksia. Ilmaantuvuuslukua tulisi nostaa 50:een EU:n komission suosituksen mukaisesti.

Matkustusrajoituksia koskevassa päätöksenteossa koordinaatio EU:n muiden jäsenvaltioiden kanssa EU:n antaman suosituksen pohjalta on välttämätöntä. Ennen 23.11 voimaan tulevan uuden toimintamallin käyttöönottoa on löydettävä yleiseurooppalainen linja siihen, miten korkean ilmaantuvuuden maista matkustettaessa voidaan välttää karanteeni helpolla ja kustannustehokkaalla testaamisella (lähtö- ja/tai saapumismaassa). Käytäntöjen on oltava niin matkailijoille kuin liikenteenharjoittajille mahdollisimman helppoja, vaivattomia ja vähäisiä kustannuksia aiheuttavia.

4. Matkustuskäytävän käyttöönottoa kiirehdittävä

Suomessa selvitetään parhaillaan mahdollisuutta ns. matkustuskäytävän käyttöönottoon, joka mahdollistaisi sen, että esimerkiksi ryhmämatkoille osallistuvat matkailijat voisivat tulla lomailemaan Suomeen yleisistä matkustus- ja/tai karanteenivaatimuksista poiketen.

MaRa pitää matkustuskäytävän erittäin pikaista käyttöönottoa välttämättömänä. Jos matkustuskäytävää ei saada aikaiseksi, ulkomaiset matkanjärjestäjät peruuttavat merkittävän määrän jo varattuja matkoja Suomeen. Tästä kärsii erityisesti Pohjois-Suomen matkailu (majoitusliikkeet, ravintolat, hiihtokeskukset ja ohjelmapalveluyritykset). Tappiot pelkästään Pohjois-Suomeen suuntautuvien matkojen peruuntuessa ovat satoja miljoonia euroja.

Lakiesityksessä matkustuskäytävän käyttöönoton mahdollisuus on huomioitu lakiehdotuksen 153 b §:n 2 momentissa. Koronatestiä ennen matkaa ei vaadittaisi, jos matkustuksen osalta on varmistuttu matkustuskohteen terveysturvallisuudesta. MaRa pitää säännöstä erittäin kannatettavana. Asiasta jäljempänä lausunnon kohdassa 5.

5. Negatiivisen koronatestituloksen edellyttäminen matkustajalta

Päätösvalta matkustajan negatiivisen koronatodistuksen vaatimisesta lähtömaassa

Lakiehdotuksen mukaan liikenne- ja viestintäviraston päätöksen nojalla siinä mainituista maista tai alueilta saapuvat matkustajat olisivat ennen Suomeen suuntautuvaa matkaa velvollisia käymään koronatestissä ja esittää liikenteenharjoittajalle negatiivinen testitulos ennen matkalle lähtöä.

MaRa huomauttaa, että lakiehdotuksessa ei ole asetettu viranomaisen harkintavallan käyttämiseksi mitään kriteereitä. MaRa katsoo, että tartuntataudin leviämistä ehkäisevän päätöksen tulee perustua tiettyjen ennalta asetettujen kriteerien täyttymiseen samaan tapaan kuin on tehty valtioiden asettamien matkustusrajoitusten osalta. Kriteerit voivat liittyä uusien tartuntojen määrään, positiivisiin koronatestituloksiin ja testausmääriin tai muihin seikkoihin kuten siihen, että maasta tai alueelta tulleilta lentojen matkustajissa on ollut runsaasti tartunnan saaneita.

Valtioneuvoston 11.9 tekemän periaatepäätöksen nojalla valtioneuvosto määrittäisi ne maat ja alueet, joista saapuvilta voitaisiin edellyttää negatiivista koronatestitulosta. Negatiivista koronatestitulosta edellytettäisiin, jos maassa on yli 25 uutta tartuntatautitapausta per 100 000 asukasta 14 vuorokauden ajanjakson aikana (korkean ilmaantuvuuden maa).

MaRa katsoo, että viranomaiselle annettavan päätösvallan sijasta päätösvalta matkustusrajoituksista ja koronatestien vaatimisesta tulee säilyttää valtioneuvostolla.

Kuljetusyrityksen tarkastusvelvoitetta koskevat huomiot ja mahdolliset ehdotukset?

Kuljetuspalvelun tarjoajalle asetettavista velvoitteista

Ehdotuksen mukaan kuljetuspalvelujen tarjoajan olisi tarkastettava rajat ylittävässä liikenteessä, että matkustajalla on mukanaan todistus negatiivisesta tartuntataudin testituloksesta. Velvoite koskisi kansainvälistä lentoliikennettä, meriliikennettä, tieliikennettä ja raideliikettä ja niitä lähtömaita tai -alueita, joita viranomaisen päätös koskee.

Liikenteen palveluista annettua lakia sovelletaan 1 §:n 2 momentin mukaan palveluntarjoajaan, jolla on toimipaikka Suomessa tai joka on muuten Suomen oikeudenkäytön piirissä. Lisäksi lakia sovelletaan kuljetuspalvelun tarjoajaan, jonka liikennöimän palvelun alku- tai loppupää on Suomessa tai palvelu kulkee Suomen kautta.

Liikenteen palveluista annetun lain pykäläkohtaisissa perusteluissa todetaan, että 2 momentissa tarkennettaisiin yleisiä lainvalintasäännöksiä (muun muassa alueperiaate, lippuperiaate, aktiivinen persoonallisuusperiaate) niin, että soveltamisalan piirin saataisiin sellaiset kuljetuspalvelut, joiden alku tai loppupää on Suomessa. Säännös kohdistuu palveluntarjoajiin, eikä se laavenna soveltamisalaa muissa maissa asuviin kuljetuspalvelun asiakkaisiin, jos nämä eivät muutoin kuulu Suomen lain soveltamisalaan.

Liikenteen palveluista annetun lain perusteella vaikuttaa olevan mahdollista asettaa Suomeen saapuvan kansainvälisen liikenteen kuljetuspalvelun tarjoajalle velvoite tarkistaa matkustajien mukana olevia asiakirjoja ja myös se, että matkustajalla on mukanaan negatiivinen koronatestitulos.

Kuljetuspalvelun tarjoaja vastaisi siitä, että velvoitteen soveltamisalan kuuluvia Suomeen tulevia matkustajia, joilla ei ole mukanaan todistusta negatiivisesta koronavirustaudin testituloksesta ei olisi liikennevälineessä. Velvoite lisäisi kuljetuspalvelujen tarjoajien hallinnollista taakkaa ja kustannuksia.

Kuljetuspalvelujen tarjoajien lausunnot lisääntyneistä kustannuksista ja hallinnollisesta taakasta tulee ottaa vakavasti huomioon lakiehdotuksen jatkovalmistelussa.

Suomen yksipuolisesti tekemät päätökset kansainvälistä liikennettä koskien ja matkustajille aiheutuvat lisäkustannukset ja vaiva aiheuttavat todellisen riskin siitä, että esimerkiksi lentoyhtiöt uudelleen reitittäisivät päätöksessä mainituista maista tai alueilta lähteviä lentojaan Suomesta toisiin Euroopan maihin, jotka eivät yksipuolisesti tällaisia lisävelvoitteita aseta. Tämä johtaisi siihen, että Suomen kansainvälinen saavutettavuus heikkenisi. Suomen matkailutoimialan ja elinkeinoelämän kilpailukyky ei kestä saavutettavuuden heikkenemistä. Jos päätökset kohdistuvat Aasian maihin, tämä voi johtaa siihen, että Suomen strategisesti tärkeä asema Aasiasta tulevien lentojen porttina Eurooppaan heikkenee tai se menetetään. Päätökset voivat johtaa erittäin merkittäviin ja kielteisiin seurannaisvaikutuksiin.

Finnair on kärsinyt huomattavasti koronakriisistä ja Suomen tiukoista matkustusrajoituksista. MaRa pitää erittäin tärkeänä, että Finnairin kilpailuasemasta pidetään huolta eikä sen asemaa suhteessa muihin lentoyhtiöihin heikennetä. Suomi on maantieteellisesti syrjässä ja kansainvälisessä saavutettavuudessa eri asemassa kuin monet muut Euroopan maat. Suomen on turvattava myös koronaepidemian torjunnassa, että hyvät lentoyhteydet maailmalle säilytetään. MaRa katsoo, että kansainväliseen liikenteeseen kohdistuvat mahdolliset lisävelvoitteet koronaepidemian torjunnassa on tärkeää tehdä EU:n tai kansainvälisellä tasolla.

Matkustajaan kohdistuvat velvollisuudet: huomiot ja mahdolliset ehdotukset?

Matkustajalle asetetuista velvoitteista

Lakiehdotuksen mukaan matkustajan täytyisi käydä testissä ja saada negatiivinen testitulos ennen matkalle lähtöä. Matkustajan velvollisuus olisi esittää negatiivinen testitulos ennen liikennevälineeseen nousemista. Testi olisi oltava otettu enintään 72 tuntia ennen matkan alkua.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä todistuksen muodosta, kielestä, sisällöstä ja esittämistavasta. Pykälässä mainitut todistukset olisivat ulkomailla myönnettyjä todistuksia.

Liikenteen palveluista annettua lakia sovelletaan liikenteen palveluihin, niihin liittyviin henkilölupiin sekä liikenneasioiden rekisteriin. Matkustajaan kohdistuvista velvoitteista säätäminen ei MaRan näkemyksen mukaan kuulu asioihin, joista voitaisiin soveltamisala huomioiden säätää liikenteen palveluista annetussa laissa.

Lakiehdotuksen 153 b §:ssä säädettäisiin matkustajan velvollisuudesta hankkia todistus tartuntatautia koskevasta testituloksesta ennen matkaa ja velvollisuudesta näyttää todistus kuljetusyritykselle ennen liikennevälineeseen nousua (lakiehdotuksen perustelut sivu 10).

MaRan näkemyksen mukaan Suomi ei voi tehokkaasti säätää siitä, että Suomen rajojen ulkopuolella eli lähtömaassa ulkomailla ja liikennevälineeseen tullessaan matkustajalla olisi oltava todistus negatiivisesta koronatestituloksesta ja matkustaja olisi se näytettävä ennen liikennevälineeseen nousua. Suomi voi kansallisen harkintansa mukaan säätää siitä, että maahan saapuessaan todistus on oltava mukana. Tällöin matkustaja on Suomen alueella ja Suomen lainsäädännön soveltamisalan piirissä. Lakiehdotus on ongelmallinen myös tästä syystä.

Valtioneuvostolle ehdotettu toimivalta antaa asetuksella tarkempia säännöksiä todistuksen muodosta, kielestä, sisällöstä ja esittämistavasta on ongelmallinen, koska Suomi ei käytännössä pysty vaikuttamaan eri maiden terveysturvaviranomaisten tai lääkärikeskusten antamien todistusten sisältöön tai muotoon.

MaRa huomauttaa, että todistuksen hankkimisvelvoite lähtömaassa voi olla matkustajalle mahdotonta, jos henkilöllä ei ole oireita. Lähtömaan testauspolitiikka voi olla sellainen, että vain oireellisena pääsee testiin. Negatiivisen koronatestituloksen vaatiminen matkustajalta ennen matkan alkua voi olla matkustamisen este kyseisestä maasta Suomeen.

MaRa toteaa, että enintään 72 tuntia vanhan koronatestituloksen vaatiminen ennen matkalle lähtöä voi myös estää matkustamisen Suomeen. Vaikka oireeton matkustaja pääsisi testiin ennen matkaansa, niin koronatestituloksen saamisessa voi kestää niin kauan että, että henkilö ei saa ennen matkalle lähtöä testitulosta, joka on enintään 72 tuntia vanha. Jos tuloksen saaminen testistä kestää esimerkiksi viisi päivää, ei henkilö voi matkustaa Suomeen.

MaRa pitää välttämättömänä, että vaadittu ennakkotestaus pitää olla mahdollista lähtömaassa myös muualla kuin sertifioidussa laboratorioissa. Maailmalla olevien laboratorioiden toiminta on vaihtelevaa ja keskitettyä järjestelmää esimerkiksi hyväksytyistä laboratorioista ei ole olemassa.

Koronatestin vaatiminen aiheuttaa Suomeen matkustaville tai matkustamista harkitseville henkilöille ylimääräisiä kustannuksia ja vaivaa. Tämä voi useissa tapauksissa johtaa siihen, että matkustaja

jättää suunnittelemansa matkan Suomeen tekemättä. Negatiivisen testituloksen vaatiminen vähentää erityisesti lähtömaasta Suomeen suuntautuvaa vapaa-ajan matkailua, kun matkailija voi tehdä matkan toiseen maahan, joka ei tällaista edellytystä aseta. Liikematkailussa ja työmatkoilla koronatestissä ennen matkaa käydään, jos Suomeen matkustaminen on tarpeellista. Liike- ja työmatkailussa matka Suomeen saatetaan korvata esimerkiksi etätapaamisella tai tapaamisella toisessa maassa. Koronatestin vaatiminen haittaa myös liike- ja työmatkailua siitä maasta, johon matkustusrajoitus kohdistuu.

Poikkeus negatiivisen testitodistuksen vaatimisesta

Lakiehdotuksen 153 b:n 2 momentin -3 kohdan mukaan todistuksen mukanaoloa ei edellytetä henkilöiltä, joiden työ on yhteiskunnan toimivuuden tai huoltovarmuuden kannalta merkityksellistä tai joiden matkustuksen osalta voidaan varmistua matkustuskohteen järjestelyiden terveysturvallisuudesta taikka lähtö- ja kauttakulkumaan järjestelyistä. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä matkustuskohteessa tehtyjen järjestelyjen osalta.

MaRa pitää matkustuskohteen järjestelyiden terveysturvallisuuteen liittyvää poikkeusta erittäin kannatettavana. Jos esimerkiksi Suomeen saapuvan ryhmämatkan osalta on laadittu terveysturvallisuuden varmistamiseksi, niin ryhmämatkalle osallistuvilta henkilöiltä ei tule edellyttää ennakkotestausta ennen matkaa. MaRa toteaa, että riskienhallintamallin tulee vapauttaa myös matkailija karanteenista ja matkan aikana tehtävästä toisesta testistä.

Kohdennetut kysymykset:

Kuljetusyhtiöt: Mitä vaikutuksia näette olevan ehdotetuilla velvoitteilla? Kuinka tarkastusvelvoite olisi parhaiten toteutettavissa? Mitä kustannuksia ehdotus mahdollisesti aiheuttaa? Muita huomioita?

-

Matkailu- ja ravintolapalveluala: Mitä vaikutuksia näette olevan ehdotetuilla matkustajaan kohdistuvilla velvoitteilla? Ovatko ehdotetut toimenpiteet riittäviä? Mahdollistavatko toimenpiteet riittävästi ulkomaan matkailijoiden saapumisen Suomeen ja matkailun terveysturvallisuuden?

6. MaRan kanta lakiehdotukseen

Negatiivista koronatestiä koskeva lakiehdotus liittyy uuden 23.11 voimaan tulevan uuden toimintamallin käyttöönottoon.

MaRa katsoo, että ennen uuteen toimintamalliin siirtymistä on EU:n jäsenvaltioiden välillä löydettävä harmonisoidut matkustusrajoitukset. Neuvotteluissa on löydettävä ratkaisut myös siihen millä edellytyksillä lähtömaassa tai saapumismaassa voidaan suositella tai edellyttää koronatestausta riskimaista saavuttaessa ja millä keinoin omaehtoinen karanteeni Suomeen saavuttaessa voidaan välttää. Vaihtoehtojen löytäminen karanteenille on välttämätöntä, koska matkustus Suomeen ei muuten elvy.

Suomi on kansainvälisessä saavutettavuudessa eri asemassa kuin monet muut Euroopan maat. Suomen on koronaepidemian vastaisessa toiminnassa huomioitava, että hyvät lentoyhteydet maailmalle säilytetään. MaRa katsoo, että kansainväliseen liikenteeseen kohdistuvat mahdolliset lisävelvoitteet koronaepidemian torjunnassa edellyttävät sitä, että päätökset tehdään EU:n tai kansainvälisellä tasolla.

MaRa pitää riskimaihin kohdistuvaa lähtömaan testivaatimusta 23.11. alkaen hyväksyttävänä kansallisena siirtymäajan säännöksenä siihen asti, kunnes yleiseurooppalainen linja saavutetaan. Jos lähtömaan testiä vaaditaan, niin testin tulee vapauttaa henkilö karanteenivaatimuksesta ja toisesta testistä Suomessa.

Matkailualalle ja matkailijoille on mahdoton tilanne, että matkailijat, jotka oleskelevat Suomessa yli 72 tuntia määrättäisiin maahan saapumisessa karanteeniin, joka päättyisi vasta jos 2. testi on negatiivinen. Tämä vaatimus johtaisi siihen, että esimerkiksi ulkomaisten matkanjärjestäjien ryhmämatkat Pohjois-Suomeen jäisivät tulevalla kaudella toteutumatta.

Esimerkki: Ryhmämatkat Pohjois-Suomeen järjestetään tyypillisesti niin, että kv. matkanjärjestäjät tuovat ja vievät matkailijoita kohteesta kaksi kertaa viikossa. Kolme vuorokautta Suomessa viettävät matkailijat tuodaan sunnuntaina ja he viiptyvät keskiviikkoon asti. Ulkomaiset matkanjärjestäjät tuovat seuraavat matkailijaryhmät keskiviikkona ja he viiptyvät sunnuntaihin asti (neljän vuorokauden viiptymä). Lisäksi lennoilla saapuu myös viikon viiptyviä asiakkaita. Kevätkaudella lentoja tulee tyypillisesti kerran viikossa eli viiptymä on 7 yötä. Ryhmien saapuminen ja poistuminen Suomeen tapahtuu täysillä koneilla. Menolennolla ryhmä tuodaan Suomeen ja samalla koneella Suomessa matkailleet viedään paluulennolla kotimaahansa. Ehdotettu aikaraja tarkoittaisi sitä, että neljän vuorokauden matkoissa, matkailijoiden täytyisi olla Suomen saapumisen jälkeen karanteenissa ja käydä testissä matkansa viimeisenä päivänä. Tämä olisi mahdoton vaatimus matkailijoille, jolloin neljän vuorokauden ryhmämatkat jäisivät myymättä. Ulkomaiset matkanjärjestäjät joutuisivat lentämään tyhjillä koneilla, jos ne haluaisivat järjestää 3. päivän ryhmämatkoja Suomeen. Yhtälö on liiketaloudellisesti mahdoton, jolloin myös nämä kolmen vuorokauden matkat jäisivät toteutumatta. Ehdotettu malli johtaisi siihen, että matkailu Pohjois-Suomeen ei tulevana sesonkina käynnistyisi.

Matkailun elpyminen voidaan turvata poistamalla vaatimus toisesta testistä ja karanteenista. Tämä on MaRan näkemyksen mukaan mahdollista esimerkiksi laatimalla ryhmämatkaa koskeva COVID-19 riskienhallintamalli, jonka terveysviranomaiset ovat hyväksyneet.

MaRa toteaa, että Suomen on myös varmistettava matkailijoille ja matkailutyöntekijöille matalan kynnyksen pääsy testiin myös Suomessa hybridistrategian mukaisesti. Valtion tulee järjestää riittävä testauskapasiteetti ja testin on oltava ilmainen matkustajalle. Jos matkustajan olisi maksettava testi itse, matkailu suuntautuisi toisiin maihin.

Lisätietoja asiasta antaa lakimies Kai Massa, 09-6220 2047, kai.massa@mara.fi

Kunnioitavasti,

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Timo Lappi

toimitusjohtaja

Veli-Matti Aittoniemi

varatoimitusjohtaja

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelualojen elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä, viikko-osakeyhtiöitä, leirintäalueita, kongres- ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, catering-yrityksiä, eines- ja valmistuskeittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, huvi-, teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konsertti-tapahtumia, ohjelmapalveluyrityksiä, luontomatka-yrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluita tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 2 800 jäsentä, joilla on 7 700 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.

Sisäministeriö: Mikä on ulkomaalaislain ja ehdotettujen säädösmuutosten välinen suhde, erityisesti liittyen matkustajan käännyttämiseen? Mahdollistavatko ehdotetut toimenpiteet sen, että todistus negatiivisesta testitodistuksen mukanaolosta ja tarkastuksesta voidaan toteuttaa riittävällä tavalla?

-

Sosiaali- ja terveysministeriö: Ovatko ehdotetut toimenpiteet välttämättömiä tartuntataudin leviämisen estämiseksi ja terveyturvallisuuden lisäämiseksi matkailualalla? Ovatko toimenpide-ehdotukset riittäviä

turvaamaan Suomen terveydenhuollon kapasiteetin riittävyyden? Miten mahdolliset jälkitoimet huolehditaan (valvonta/uusintatestaus)?

-

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: Millä edellytyksillä Liikenne- ja viestintävirasto voi tehdä päätöksen maa/aluekohtaisesta kuljetusyritystä koskevasta tarkastusvelvollisuudesta?

-

Massa Kai
Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry